

Bulányi György

A jézusi szövetség nagy alakjai

Mindenekelőtt tisztázzunk egy különbséget. Más az új szövetség, mint az Újszövetség. Új szövetségen – két szóban leírva – a keresztény emberek azt a szövetséget értik, amelyet Jézus kötött meg Istennel az utolsó vacsorán. A vérben és értünk!

Különbözik ettől az új szövetségtől az egyetlen szóval és nagy kezdőbetűvel írt Újszövetség. Ez utóbbi köztudottan egy 27 írásból álló könyvgyűjteményt jelöl: a négy evangéliumot, az Apostolok cselekedeteit, az apostoli leveleket s a Jelenések könyvét. Ennek a gyűjteménynek az utolsó darab-

ja is elkészül a Jézus keresztre feszítését követő századik év végére, de csak a negyedik század második felére alakul ki, hogy az egyházi köztudat éppen ezt a 27 könyvet tekinti az Újszövetség kánoni könyveinek, megkülönböztetve őket az ókeresztény irodalom egyéb könyveitől és természetesen az Ószövetségnek nevezett könyvektől is. Ily módon van Újszövetségünk, és van Ószövetségünk. Az elsőbe tartozik 27 könyv, a másodikba bő két-annyi, de háromszoros terjedelemmel.

Most arról az újdonságról akarok beszélni, amely ráköszöntött a világra

annak folytán, hogy kétezer esztendővel ezelőtt Jézus elmondta, amiket elmondott, s amik miatt a Jézus előtti, az ő szövetség főpapja méltónak találta őt a halálra.

Van egy jézusi szövetség is. Ezt a szövetséget tanította az a legény, aki a názareti zsinagógában szétbontotta tekerceset, s erről beszélt... Miről is? „Az Úr lelke van rajtam. Fölkent engem és elküldött, hogy örömhírt vigyek...” S amit olvasott, ahhoz hozzá-tette: „Ma beteljesedett az Írás, amelyet az imént hallottatok.” Mert beteljesedik, ha egyszer kimondjuk!!!

* * *

Hallod, hogy dübörgünk? – kérdezte a kisegér az elefántot, amikor mentek át a folyó felett egy eléggé rozoga hídon. Mikor húsz éve belebonyolód-tam a szövetség-témába, és előadtam róla a Bokor egyik négynapos, bentla-kásos nyári lelkigyakorlatán, odajött hozzám valaki a szünetben, s ezt kér-dezte: *Nem érzed a képtelenségét annak, amit beszélsz? Hogyan lehetne az ember szövetségese, társa az Isten-nek? Hát csak úgy – válaszolom most –, ahogy a kisegér társa a hídon-dü-börgésben az elefántnak: együtt men-nek át a hídon. Hát csak úgy, hogy az Isten sem tud egyedül – átmenni a hí-don: azaz nem tud Isten Országát csinálni egymagában. A Teremtő csak teremtményeivel összefogódzva tudja kiterjeszteni önmagát, a maga világá-nak stílusát-törvényeit rámintázni a rajta kívüli világra, teremtményeire. Igazán szüksége van ránk, ha Isten Or-szágává akarja formálni a teremtett vi-lágot? Igazán! Miért? Azért – s most meghatározásfélét próbálok adni Istenről – azért, mert **Isten olyan, hogy szabadon szeret.** Ezért aztán nem tudja ráírni az általa megteremtett vi-lágra: Itt terül el az Isten, itt terül el a szabadon szeretés birodalma. Nem tudja, mert a szabadon szeretés birodalmához szabadon szeretőkre – értsd: bűnözni is képes lényekre – van szükség. Akkor is, ha Istenhez viszonyítva olyanok vagyunk csak, mint a kisegér az elefánt mellett.*

Amikor új szövetséget mondok, a jézusi szövetség után következő időre gondolok. Köztudott, hogy Jézus az utolsó vacsorán erősítette meg szö-

vetségét tizenkét gyerekekkel, fiatalal, tizenévesekkel, mert azok voltak hajlan-dók úgy-ahogy figyelni rá. Mi volt ez a szövetség? Nem ő és nem új, hanem örök, mert mindig tudtunk róla, amióta csak ember él a földön. Az ember megteremtésekor kötötte meg e szö-vetséget Isten velünk. Beleírta annak tartalmát a szívünkbe. Tudja az írás-tudatlan is. Nemegyszer sokkal job-ban, mint az írástudó. Mit tudunk? Azt, hogy jónak kell lennünk. Azt, hogy nem illet meg minket semmi ki-váltság. Azt, hogy életünk fenntartá-sához elég, és elégnek kell lennie az egy dénárnak. És azt is tudjuk, hogy tönkremegyünk, ha ezt nem értjük és nem akarjuk. S kivirulunk itt a föl-dön, s odaát az örökkévalóságban, ha megértjük, s ha ez az értés határozza meg az életünket.

S ebből az isteni szándékból és szö-vetségből lett az emberiség Jézus elő-tti történelme: Éva almába harapása, Káin botjának zuhanása, Dávid parittyaköve Góliát fején, a zelóták gör-be, a légionáriusok egyenes kardja, a zsidók által foganatosított megköve-zés, a pogány kivégzési mód, a ke-resztre feszítés, illetőleg a kereszté-nyek oroszlánokkal birkóztatása a cir-kuszokban. De ez az utóbbi már Jézus keresztre feszítése és feltámadása után következett be. A történelem új idő-szakában, melyben megkeresztelt és szent királyok hadseregei vágták az el-lenséget, mint a nyerstököt. A Jézus utáni és Jézus szolgálatára fölszentelt pápák, püspökök, papok égették el az eretnekeket a máglyákon. Kiirtottunk Jézus nevében a 16. században 60 mil-

lió amerikai indiánt, kiirtottunk 60 millió embert Sztálin nevében a Gulágon a moszkvai pátriárka leghal-kabb tiltakozása nélkül. Feltaláltuk az atombombát, amellyel akár a levegő-be is röpíthetjük a földgolyót, s meg-szüntethetjük rajta az emberi élet fel-tételeit. Mindenesetre Hirosimában egy bombakioldó gomb megnyomá-sával kiirtottunk kétszáz ezer embert. Kitaláljuk rendre a legerősebb katonai szövetségeket, melyekben előkelő he-lyük van tábornoki rangban a tábori püspököknek, és gyilkolunk olyan ha-tékonyasággal, amilyenről a Jézus elő-tti emberiség még nem is álmodhatott. S ha akad egy embercsoport, amely ki-jelenti, hogy ebben a szervezett tö-meggyilkosságban nem hajlandó részt venni, mert Jézus tanítványa, s mert a háború erkölcséhez képest a rablógyilkosok glaszékesztyűs úri em-berek, akkor eretnokséget kiabálunk, s rámutatunk oltárra emelt hadvezére-inkre, a tömeggyilkolás Jézusban megdicsőített gajmestereire.

Mindebből látható, hogy nemcsak szövetségkötés van, hanem van a szö-vetségnek hatástörténete is. Meg va-gyok győződve arról, hogy ha komo-lyan akarjuk a jézusi szövetség érvé-nyesülését a történelmi mában, akkor a legalapvetőbb feladat megnézni a Jézus óta eltelt kétezer esztendő gyü-mölcseit. Mit is mondott Jézus? Ezt: *Atyám a szőlősgazda. Azt a szőlő-vesszőt, amely nem terem gyümölcsöt én bennem, lemetszi; amely viszont gyümölcsöt terem, azt megtisztítja, hogy még több gyümölcsöt teremjen. Milyen gyümölcsöt teremtünk? Le-*

metszi szőlővesszőnket az Atya? – kérdezem. Majd újrakezdi valakikkel, akik használhatónak bizonyulnak majd, s értik a szavát? Így lesz? Nem tudom. Én, amíg élek, már ennél a vállalatnál maradok, s azt nézem meg – míg az égi és ninivei hatalmak engedik, hogy beszéljek s meg ne haljak –, hogy mit ér a walesi tartomány, azaz hogy mit ért az a kétezer esztendő sürgés-forgás, amit Jézussal az ajkunkon sűrögtünk-forogtunk.

Jézus halálát és feltámadását már nem érte meg egy jelentős alak, de ott volt Jézus indulásánál. Ki? Az unokabátyja, János, a bemejtő. Felmerülhet a kérdés: Keresztelő Szent Jánost hova sorolom? Melyik szövetségbe? A régibe vagy az újba? Jó kérdés. Hova sorozta János önmagát? *Nem én vagyok az Eljövendő. Az utánam jön. Annak a sarusziját sem vagyok méltó megoldani. Én csak vízzel kereszteltek. De ő tűzzel és Szentlélekkel. Kezében a szórólapát. Elégeti a pelyvát olthatatlan tűzzel, s csak a tiszta búzát gyűjti csűrébe.* És hova sorozta őt Jézus? *Mért mentetek ki a pusztába? Nádszálat nézni, amelyet szél ingat? Embert látni, aki puha ruhába van öltöztetve? Prófétát látni. Bizony mondom nektek: Prófétánál is nagyobbakat Mondom nektek, hogy az asszonyok szülöttei között senki sem nagyobb Jánosnál, de az Isten országában a legkisebb is nagyobb nála.* Értjük-e ezeket a befejező szavakat? Hogyan mondhatta róla Jézus ezt az utolsó állítást? Mindjárt válaszolok rá, de előbb el kell mondanom, hogy mindezek milyen szövegkörnyezetben hangzottak el.

János a szép lány táncáért Machaira várának börtönében ül. Heródiásnak nincs nyugta, amíg Jánosnak a helyén van a feje. János úgy tudja, hogy nem szabad Heródiásnak – az uralkodó Heródes király asszonyának lennie. Nem okos a nők férfi-ügyeibe avatkozni. Ha csak közönséges földi halandók, akkor sem. Heródiás kimódolja, hogy ne legyen szabad valami más se. Mi? János fejének János nyakán maradnia. Csak idő kérdése, és eléri célját. Addig is börtön fenekén van János, akít meglátogathatnak a börtönben tanítványai. Nem Rákosi Mátyás szocialista börtöne ez, ahová csak a madár jutott be. A látogatás során tanítványaival kiüzen Jézusnak. Ő, aki bemutatta Jézust Izraelnek mint az Eljövendőt. Ezt üzeni és kérdezi: *Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várjunk?*

Hogyan üzenhette ezt János Jézusnak? Csak úgy, hogy ő azt az eljövendőt mutatta be a Jordán partján Izraelnek, aki tűzzel keresztel, akinek kezében van a szórólapát, aki szétválasztja a tiszta búzát s a pelyvát. S a pelyvát elégeti olthatatlan tűzben. És Jézus

nem váltotta be János prófétai reményeit. Jézus nem választja el sem a konkolyt, sem a pelyvát a tiszta búzától. Jézusnak nincs szórólapátja. A szórólapát az olyan urak kezében marad, aminő Heródes is. S Heródes az Isten tiszta búzáját, Jánost, akinél nincsen nagyobb az asszonyok szülöttei között, éppen most készül elégetni. Csoda-e, ha János így következtet: *Nem Jézus az eljövendő!? S ez az eljövendő, nem eljövendő Jézus* válaszol János kérdésére: *Vigyétek híriül Jánosnak, amit láttatok és hallottatok: Vakok látnak, sánták járnak, leprások tisztulnak, süketek hallanak, halottak támadnak fel és a szegényeknek hirdetik az örömhír – és boldog, aki meg nem botránkozik bennem.* Nem tűzzel égetni jöttem én, nem szórólapáttal dolgozni jöttem én. Tűz és szórólapát már volt a történelemben elég. Istennek nincs is tüze, és nincs szórólapátja sem, Istennek csak ölelő karjai vannak, mert az Isten szeret. Ő szereti hálás gyermekét és a hálatlant, gonosz gyermekét és a nem gonoszt. Szereti házasságtörő lányait is, és ír a porba, s ennek hatására kövezní akaró fiai kezéből kiesnek az asszonyi kövezésére szánt kövek. Szereti tékozló gyermekeit, s a nem tékozlókat is. Tüze, lapátja, ökle, köve nincs és nincs neki, mert mindenkit szeret, és csak szeret.

Rossz hittant tanult még János a szülőfalujában, a júdeai Beth-Kerem zsinagógájában. Tanult ott egy olyan Istenről, aki kiüzi őseinket a kertből, melyet nekünk csinált, lánggalosú kerubokkal őrizteti az élet fáját, hogy ne ehecsünk gyümölcséből a fának, amelyet számunkra ültetett, özönvízzel árasztja el a Földet, hogy Noé házanépét kivéve mindnyájan belefutjunk a vízbe. Összezavarja beszédünket Babelben, hogy ne értsük egymást. Odaigéri a Jordán-vidéket Ábrahám ivadékának, s Józsuéval kiirtatja e föld őslakosságát, hogy az egyedül Izrael fiaié legyen. Ő viszi célba Dávid parittyáját, ő győz Dávid csatáiban, ő viszi hadi győzelemre az asszírokat, a babiloniakat, Nagy Sándort és a zsidó Makkabeusokat, ő élesíti a zelóták kardját, hogy azok lemészárolhassák a pogányokat, a gójokat. Rossz hittanra járt János. Jézus is ilyen hittanra járt, de ő kinötte ezt a hittant: valamikor rájött arra, hogy ez a gyilkoló fenevad Isten nincs. Valamikor rájött egy másik hittanra. Erre:

*Az Úristen őriz engem,
mert az ő zászlóját zengem,
Ő az áldás, Ő a béke, nem a harcok istensége.
Ő nem az a véres Isten: az a véres Isten nincsen.
Kard ha csörren, vér ha csobban,
csak az ember vétkecs abban.
Az Úristen őriz engem,
mert az ő országát zengem.*

Hogyan jöhetett rá erre, amikor nem ezt tanulta a hittanórán? Úgy, hogy Jézus gondolkodott. Arról is, hogy milyen az Isten. Azt gondolta Jézus, hogy az Isten lehet Úr Isten, meg lehet Atya-Anya Isten. Az Isten lehet olyan, mint az urak, s az Isten lehet olyan, mint a szülők; megálla-píthatta Jézus, hogy Izrael népének istenfogalmát – azt, amit a hittanórán tanítottak neki – az Úr-féle Isten határozza meg. Az Úr-féle, aki odaüt, és halálosan, kárhozatra rendelően is odaüt. S azt gondolta, hogy ez az Isten nincs, ezt csak kitalálták. Kik? Biztosan urak, úr-félék. Helyette azt gondolta, hogy Isten csak olyan lehet, mint a szülő, mint az apa és anya, akik képtelenek halálosan odaütni gyerekükre, akármekkora disznóságot is csináljon az a gyerek. S így születik meg benne az az Isten, aki mindenképpen jóságos. Akkor is jóságos, ha a gyerek hálás és jó, és akkor is, ha a gyerek hálátlan és gonosz. Isten, aki képtelen irgalmatlan lenni, aki csak irgalmas tud lenni. Isten, aki felkelti napját jókra és gonoszokra, esőt ad igazaknak és hamisaknak.

Így érthető, hogy miután Jézus elmondja a lehető legnagyobb dicséretet Jánosról – *És ha el akarjátok fogadni: ő Illés, aki eljövendő volt. Aki nek van füle a hallásra, hallja!* –, mondja ezt is: *Nem született még asszonytól nagyobb ember, mint Keresztelő János, de a mennyek országában még a legkisebb is nagyobb nála.* Érthető. Mert minden jó szándéka mellett sem volt képes lecserélni a tanult hittant arra, amit Jézus már tudott, hogy az a véres, az az úr-féle Isten nincsen. Az a nagyobb, aki lecseréli.

A Keresztelőnek meg kell tanulnia, ám kivégzésére várva, hogy az Isten eljövendője, képviselője, fia, lánya, akárkije csak gyógyítani tud. Vakot és sántát, süketet és leprást. Talán még halottat is tud támasztani Isten erejéből, mint Jézus Naimban, Jairus és Mária Magdolna otthonában. És tud még evangéliumot hirdetni. **Tud egy másik hittant az emberek tudomására hozni.** Azt, hogy az Isten szeret. S ha akarjuk, hogy közünk legyen hozzá, semmi más nem kell, csak szeretnünk és tennünk, ami ebből következik.

Hogy jött rá erre Jézus? Lehetővé tette Istennek, hogy elmondja ezt neki. Hogyan? Element 40 napra a pusztába. A Kísértő rá akarta venni őt, hogy legyen – úr. Jézus azonban visszautasította az uraságot.

A Szerző fenti írása egy prédikáció-sorozatának egyik darabja.